

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput XII. Quomodo Protoplasti suasionem Serpentis præceptum Domini
transgressi sunt?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

voluntarius usus naturam utramque con-
jungeret. Ad hæc autem oratio nostra
deducta cohibere se debet, ne ulterius
progrediatur; nam posthac sapientissi-
mus Augustinus, *De rebus loquimur*,
(inquit) *nunc pudendis, & ideo quam-*

vis antequam earum puderet, quales esse
potuissent, conjiciamus ut possumus; ta-
men necesse est ut nostra disputatio magis
frenetur eâ, quæ nos revocat, verecun-
dia, quam eloquentia quæ nobis parum
suppetit, adjuvetur.

C A P U T XII.

Quomodo Protoplasti suasionem Serpentis præceptum
Domini transgressi sunt?

S U M M A R I U M.

1. Status questionis.

2. & 3. Probatur, Legem homini Latam, ne
certæ arboris, cujus species ignoratur,
fructum tangeret, fuisse æquissimam.

4. Solvitur objectio.

à num. 5. usque ad 8. Propugnatur, diabolus
ad tentandam Evam fuisse usum vero, ac
naturali serpente tanquam instrumento.

à num. 9. usque ad 13. Respondetur ad obje-
ctiones.

à num. 14. usque ad 16. Propugnatur, trans-
gressionem primorum Parentum plura in-
volvere peccata, quorum tamen primum
erat superbia.

1. **S**ED jam ad ærumnas, quæ propter
malitiam & carnis necessitudinem
nos premunt, ventum est. Præce-
perat Dominus Adæ & uxori, ne de
ligno scientiæ boni & mali comederent
facta copia arborum cæterarum. Ser-
pens mulierem decepit, hæc virum; is
nos miseram ejus progeniem in cumu-
lum miseriarum dejecit. Hæc omnia
brevis complectar, de mandato Dei, de
tentatione serpentis, de lapsu protopa-
rentum hac sectione dicturus.

2. **PROPOSITIO** I. Aequissima fuit lex
principio homini lata, ut certæ arboris,
cujus speciem ignoramus, fructum non
tangeret.

PROBATIO. Ratio enim æquitatis postulat, ut
creatura suo Auctori subjiciatur, eique
præstet obedientiam. At Deus brevissimo
illo, levissimoque mandato, *De ligno*
autem scientiæ boni & mali ne comedas,
ut Augustinus ait in libro de Civitate
Dei quartodecimo, cap. 15. *Se esse Do-*
minum commonebat. Postulabat itaque
jus æquitatis, ut rationalis homo latam
sibi legem inviolabiliter custodiret. Dein-
de, quoniam magnum est obedientiæ
meritum, rectissime autem Angelorum
hominumque Creator statuerat, ut ple-
nitude beatitudinis esset merces arbitrii
Divinæ gratiæ adjutorio suffulti, quo-
modo idem Augustinus docet de Cor-
rept. & Grat. cap. x. xi. sapientissime
institutum est, ut aliquo præcepto ser-
vando suam exerceret obedientiam.
Utramque causam complexus est S. Pa-
ter in 11. de Peccatorum meritis cap.
21. scribens: *Ahsit enim ut bonorum*
Creator, qui fecit omnia bona valde,
mali aliquid in illius etiam corpora-
R. P. Berti Theol. Tom. II.

lis Paradisi fertilitate plantaret. Sed
ut ostenderet homini, cui esset sub tali
Domino utilissima servitus, quantum es-
set solius obedientiæ bonum, quam solam
de famulo exegerat, cui obedire non pro-
pter ipsius dominatum, sed propter ser-
vientis utilitatem potius expediret, ab
eo ligno sunt prohibiti, quo si uterentur
non prohibiti, nihil mali omnino pate-
rentur, ut, quod illo post prohibitionem
utentes passi sunt, satis ostenderetur quod
boc eis non intulerit arbor cibo noxio
perniciosa, sed tantum obedientia vio-
lata.

Illius arboris speciem incertam
esse non male diximus præced. libro
prop. 3. cap. 4. Nam quod traditur in
Alkorano fuisse triticum septem spica-
rum, refutatur ex Genes. ubi legimus
non de genere segetum herbarumque,
sed de lignorum fuisse. *Quod ergo li-*
gnum esset, non est dubitandum, ait Au-
gustinus lib. viii. de Gen. ad lit. cap. 6.
Opinio Theodoretæ & Moysi Barcephæ,
quam non improbant Ildorus Pelusiota,
Gennadius & Procopius, fundameto
nititur nimium labili. Ajunt enim fuisse
ficum, propterea quod Gen. 111. 7.
legimus, *Consuerunt folia ficus, & fe-*
cerunt sibi perizonata: putant enim ex
eadem planta fructum ac folia Proto-
parentes legisse. Sed nostri Interpretes
inquiunt inverisimile esse quod iterum
ausi fuerint arborem illam contingere,
unde accidisse sibi maximam calamita-
tem sentiebant. Addit David Zieg-
cum Remonstrantibus aliis, videri
probabilius, quod Adam prope ar-
borem non steterit, eoquod non ipse
propria manu carpsit fructum, sed
hunc

T t

hunc ei detulit mulier. Fecerint ergo subligacula fici, quod ad tegendam nuditatem habeat hoc arborum genus lata folia; sed, ut S. Pater admonet in VIII. de Gen. ad lit. cap. 5. *Melius est dubitare de occultis, quam litigare de incertis.*

4. **Objectio.** Objices: Videtur lex nimium rigida tam minimæ transgressionis poenam innumerabilium calamitatum addicere.

Solutio. Resp. non minimam ac levem, sed gravissimam fuisse priorum hominum culpam. Primo quoniam facillimum fuit in tanta integritate naturæ & magna ciborum copia ab unica arbore in Dei honorem abstinere, nec potuit melius & diligentius commendari quantum malum sit sola inobedientia, ut Augustinus demonstrat lib. VIII. memorati Operis de Gen. ad lit. cap. XIII. & II. de Peccator. meritis cap. 21. Deinde quia ubi magna est inobedientiæ poena proposita, & res à Creatore facilis imperata, nequit satis explicari quantum malum sit non obedire tantæ potestatis imperio, & tanto terrenti supplicio; inquit Doctor maximus XIV. de Civ. Dei cap. 15. Insuper quia in hac primordiali Dei lege, quam in arboris fructu Deus observari mandaverat, omnia præcepta legis posterioris continebantur, ut luculenter demonstrat Tertullianus in libro adversus Judæos cap. 2. Sed videamus quis fuerit tam perniciosæ inobedientiæ primis Parentibus Actor.

5. **Propositio 2.** PROPOSITIO II. Suasor primi peccati fuit Diabolus, usus, ut mulierem alloqueretur, vero ac naturali serpente tanquam organo & instrumento.

Sentimenta aliquorum. Ita cum cæteris Fidei luminibus S. Pater XI. de Genesi ad literam cap. 2. & XIV. de Civit. Dei cap. XI. paucis Catholicis repugnantibus. Origenes tamen & Philo serpentis nomine designari putant aut appetitum sensitivum interius percellentem, aut Diaboli suggestionem nullo visibili corpore assumpto peractam. Ab his non dissentit Thomas de Vio Cardinalis Cajetanus. Nonnulli apud Fagium Cominent. in Genesi serpentis nomine significari tradunt linguam animalis à serpente diversi. Rabbi Abenestera ait Diabolum, nullatenus Evam aggressum, sed colubrum naturali facultate loquentem. Ophitæ, quibus Marcionis & Manichæi affectu assentiuntur, inquit serpentem illum fuisse spiritum Deo meliorem: cui gratias agunt, quod per ipsum hominibus cibum, per cibum visum, per visum mulieris cognitio, per hanc nuptiæ, per istas vero

mundo bona innumera acceperint. Hos omnes parum negotii est refutare.

Ac primo verum ac naturalem serpentem assumptum à Dæmone demonstratur, quoniam Genesis III. 1. ubi legimus: *Sed & serpens erat callidior cunctis animantibus terræ*, habetur hebraicum vocabulum *נחש Nachasch* quod genus quoddam reptilium significat, ut constat ex lib. Exodi IV. 3. Deuter. VIII. 15. & Jeremia VIII. 17. Præterea huic vocabulo præfigitur litera pædagogica *נ*, *He*: quæ juxta regulas Grammaticorum nota est aut pronominis, aut articuli & regiminis, aut interrogationis, aut significationis propriæ, ut demonstrant Joannes Paschius, & Salomon Gladius. At hoc loco neque articuli, neque pronominis, neque interrogationis nota est: Ergo significationis propriæ & literalis. Rursus comparatur eodem versu *Serpens* cum cæteris animantibus terræ. Igitur est etiam ipse terrenum animal. Afferit non solum Guilelmus Estius in 2. dist. 21. §. 1. & alii Scholastici, sed etiam memoratus Paschius, & Jo. Frischmuth A catholici maledictionem in serpentem prolatam; sed non desunt qui hanc ad solum Diabolum pertinere arbitrentur, ut idem Estius scribit sequenti §. quartodecimo: unde ex hac maledictione natura serpentis nequit certo deprehendi: etsi, ut mox dicam, defendi possit serpentem quoque naturalem fuisse à Deo maledictum.

Delituisse in colubro Diabolum & scriptura & ratio suadent. Nam legimus lib. Sap. cap. 11. 24. *Invidia autem Diaboli mors introivit in orbem terrarum.* Et Jo. VIII. 44. *Ille homicida erat ab initio.* Apocalyp. etiam XII. 9. appellatur Diabolus *Serpens antiquus*. Neque poterat animal ratione carens mulierem alloqui, cum ea differere, ac tanta vafritie illam ad exitium impellere. *Non itaque serpens verborum sonos intelligebat, qui ex illo fiebant ad mulierem. Neque enim conversa credenda est anima ejus in naturam rationalem; quandoquidem nec ipsi homines, quorum rationalis natura est, cum dæmon in eis loquitur ea passione cui Exorcista requiritur, sciunt quid loquantur.* Ait S. Pater XI. de Gen. ad lit. cap. XVIII. Et paucis interjectis naturam humanam primitus seductam dæmonis in serpente colloquio conjicit etiam ex eo, quod nullum aliud genus animantium soleat moveri incantationibus, ut serpentium, quasi ad primæ tentationis memoriam commendandam quædam sit illi, id est dæmoni, cum hoc genere familiaritas. Ophi-

6. Probatum verum ac naturalem serpentem assumptum à dæmone.

7. Probatum in serpente latuisse dæmonem.

8.
Quid de
Ophitarum
deliramen-
tis.

Ophitarum vero deliramenta recitasse, ac refutasse idem est. Nuptiæ enim sunt ante suggestionem serpentis institutæ, atque etiam in statu innocentie fuisset humani generis propagatio. Neque credendum est, spiritum bonum fuisse auctorem mortis, & inobedientie præconem. Aperti sunt autem post culpam oculi prævaricatorum ad intuentium quod novum in eorum corpore acciderat patentibus eorum oculis nudo. Audiatur Augustinus, qui Marcionitas Ophitasque aperte refellit in libro 1. de Nudiis ad Valerium Comitem cap. 5. *Quomodo à se adductis animalibus terrestribus & volatilibus omnibus, Adam clausis oculis nomina posset imponere, quod nisi discernendo non fecerat, discernere autem nisi videndo non posset? Quomodo ipsa mulier ei demonstrata est, quando ait: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea? Postremo si usque adeo quisquam fuerit contentiosus, ut hæc eum dicat non cernendo, sed palpando potuisset cognoscere, quid dicturus est, quod ibi legitur mulier lignum, de quo fuerat cibum sumptura, prohibuit vidisse quod esset speciosum oculis ad videndum? Erant itaque nudi, & non confundebantur, non quia non videbant, sed quia nihil unde confunderentur in membris senserant quæ videbant.* De specie serpentis hoc unum dicam, ab Eugubino credi fuisse basiliscum, à Pererio Scytalem ornatam præfulgida tergi varietate, ab aliis viperam: sed incerta res est, nec multum Theologis refert in eam inquirere.

9.
Obiectio
Aben-Esra.

Arguit Aben-Esra à naturali serpente Evam fuisse tentatam. Nam Satanas super ventre non graditur, nec vescitur pulvere. At serpenti ait Dominus Gen. 111. 14. *Super pectus tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vite tue.* Non ergo serpens ille erat Satanas. Contra hoc eodem argumento quidam probant serpentem illum nonnisi Satanam fuisse. Enimvero, inquit, serpenti progredi humi rependo est inditum à natura, non poena: Atqui serpenti Evæ deceptor in poenam datum est, ut gradiatur sine pedibus ventre: Ergo serpens tentator mulieris verus serpens non fuit. Et quidem verum non fuisse serpentem pluribus argumentis evincitur. Primo quod in tertio Genesis dicitur *callidis*, in versione LXX. *προσμηνατος* plurimum prudens, à Hieronymo nequam & versipellis, in multis Latinis Codicibus, teste Augustino XI. super Genesim cap. 2. *sapientissimus*: quæ non possunt stupido & irrationali serpenti convenire. Deinde

R. P. Berti Theol. Tom. II.

inverisimile est Deum cum reptili rationis experte eodem modo, ac hominibus fuisse locutum, eique peccandi ne scio tanta indignatione probra ac maledicta dixisse. Præterea occur Satanas corpus serpentis ingressus est; non vero animantis alterius membrorum forma venustioris? Quomodo etiam fieri potuit, ut mulier colubrum non horreret, aut saltem eo loquente non detegeret latentis spiritus fraudem? His suaderi potest non aliud fuisse Serpentis nomine significatum, quam aut sensitivum hominis appetitum, aut dæmonem.

10.
Solutio.

Resp. ad argumentationem Aben-Esra præfatam maledictionem ad serpentem antiquum, id est, Diabolum certissime pertinere: quippe non minus cum serpente, quam cum cæteris venenatis, & feris animantibus nobis inimicitie sunt, & verisimile non est ea, quæ de serpente dicuntur, poenam esse reptilium terrestrium, non initas à natura proprietates. Etsi enim Interpretes recentiores inquirunt, facile esse hanc maledictionem etiam de vero serpente exponere, nam labefactato per culpam dominio hominis super bestias serpens homini noxius & abominabilis factus est, & quod erat conditio naturæ, transit in poenam, quemadmodum nuditas, & partus mulierum, aliaque per multa; hæc tamen me plane non convincunt, cum serpens nec pudoris, nec poenitudinis sit capax, nec fortassis ullius doloris ac sensus: & quod nuper dicebam, non foret singulariter serpens maledictis illis vexatus, cæteris quoque nocivis belluis & reptantibus plurimis, & talo hominis insidiantibus. Atque hæc adeo vera sunt, ut Didymus, Basilus, Ephrem Syrus, & Chrysostomus, qui maledictionem de vero serpente accepere, senserint olim pedes habuisse, hisque postmodum vi maledictionis Divinæ deperditis repere. Proinde Augustinus cap. 36. libri super Genesim XI. *Tota (inquit) ista sententia figurata est, nec aliud debet ei Scriptoris fides, narrationisque veritas, nisi ne illam dictam fuisse dubitemus.* Haud me fugit viros doctos reponere historicam narrationem esse: poenam infligam non propter serpentem, sed propter hominem; & Diabolum ipsum ante aggressionem faminæ damnatum & exolum fuisse. Verum hæc parum urgent: nam & nos literaliter omnia explicabimus, ita tamen, ut conditiones serpentis, ad quas fit allusio, sint velut cortex parabolæ, & maledictio cadat in diabolum, qui sub angui exuviis seducta Eva, poena etiam

Tt 2

etiam in naturalibus serpentium proprietatibus expressa mulctandus erat. Neque tanta ei fuerat tentandi homines potestas, clanculum praesertim, & veluti calcaneum mordendo, per sensuum illusiones, atque vicissim tanta in eum humani generis abominatio, & pugnandi etiam & conterendi caput ejus facultas, quanta miserandum Adæ lapsum fuit consecuta. Ita ergo literalem sensum recipiendum arbitror, ut quatenus sententia maledictionis prolata est, sit figurata, & appellet Diabolum puniendum spiritualiter supplicio significato in proprietatibus vere ac proprie inditis naturæ serpentis: quemadmodum colloquium fallax, & fraudulenta tentatio fuerat solius spiritus nequam reapse tamen per lubricum animal tortuosis anfractibus mobile; ut Augustinus ait in XIX. de Civit. Dei cap. XI. Quod si adhuc contendas maledictionem illam ad utrumque serpentem pertinere, nullatenus repugnabo: nam & pro hac sententia sunt modo à me momenta quædam inserta, & plura suppeditabunt Estius in 2. dist. XXI. §. 14. Sylvius opusculo VIII. in cap. 3. Geneseos, Spondanus An. Mundi 1. num. V. qui tamen fatentur in ea maledictione sensum mysticum primario à Deo intentum, referendum utique ad Diabolum, qui maleficii, & casus miserabilis auctor extitit. Graditur autem Diabolus super pectus, & terram comedit, quoniam invidentia, dolis, & superbia homines circumvenit, serpitque, & fluctuatione cupiditatum agit, terrenosque & voluptatibus deditos quasi devorat, & depascitur. Sed vide hæc apud Augustinum citato loco, & lib. 2. de Genesi contra Manichæos cap. 17. exposita & enucleata. Ac de maledictione serpentis hæcenus.

11. Nunc ex ordine ad argumenta, quæ
 Responsio 1. probare videntur Diabolum non assump-
 contra argu- pisse verum serpentem, est respondendum. Atque ad primum dico serpentem prudentiæ & astutiæ laude commendari, quod sit animal præ aliis dexteritatem habens ad malum vitandum, caudam in via medio corpori inferens ne à viatoribus detruncetur, & caput erigens ut videat an quisquam veniat ei nocumentum allaturus. Dormiens etiam sese torquens corpus totum plectit, ut caput communiat, & senium sentiens in rimam petrae se insinuat, ac pronus per foramen nititur, exiitque vetustatem. Hinc prudens dicitur, callidus, sapiens; ut columba laudatur ob simplicitatem, & formica ob sagacem in-

dustriam. Potest etiam iste serpens, non irrationali anima, sed alieno spiritu, id est, Diabolico, sapientissimus dici omnium bestiarum, ait Sanctus Pater XI. de Gen. ad lit. cap. 2. Joannes Frischmuth cum Drusio reprehendit Hieronymum, quod in lib. de Tradit. Hebræis interpretatus sit ערום Harum, calli-

dum, nequam & versipellem cum omnia, inquit, essent valde bona: sed inconsiderata, aut audaci animadversione; primo quoniam ita reddiderunt etiam Aquila, & Theodotion: deinde, quia sermo est de serpente, & malo spiritu illum exagitante: rursus quia Fagius ejusdem cum Frischmutho religionis Comment. in 3. Gen. scribit: ערום Hebræis equivocum est ad nuditatem, astutiam, versutiam, & calliditatem. Revera cap. 2. versu ultimo Adam, & Eva eodem vocabulo appellati sunt ערומים Harumim, nudi.

12. Quod sequitur nullius est momenti; cum Deus etiam rebus sensu carentibus
 Responsio 2. nutu & voce imperet in summæ auctoritatis, & omnipotentia testimonium. Erat insuper Domini reprehensio principaliter ad seductorem spiritum directæ; unde serpens cur hoc fecerit non est interrogatus: Quia non ipse in sua natura & voluntate fecerat, sed diabolus de illo, & per illum, & in illo fuerat operatus, inquit S. Pater XI. de Gen. ad lit. cap. 36. num. 49. Assumpsit vero Satanas corpus serpentis, non bestia alterius quia illud assumere permissus est, & non aliud, ut per naturam serpentis significaretur generi hominum, omnis diabolica tentationis similitudo; ait eodem libro Augustinus cap. 28. n. 35. Est autem hæc similitudo, quod per infirmiores potentias spiritualiter serpendo, & suavi persuasionis sibilo permulcendo, venenum sensim instillat. Addit Spondanus, libentissime diabolus elegisse serpentem, ut hominem per vilissimum animal prosterneret ac superaret.

13. Ad illud vero, quod postremo loco
 Responsio 3. sequitur, hoc habeto responsum. Mullier colubrum non timuit, non quod animalia tunc loquendi facultatem haberent, ut in 1. Antiquitatum libro cap. 2. Joseph commentus est; sed quoniam nulla erat causa timoris, ubi cuncta ad nutum hominis serviebant, quomodo Chrysostomus ait homilia in Genesim sexiadesima. Cur vero non sit admirata, non unam causam apud Scriptores invenimus. Existi-

Existimat S. Thomas q. xciv. art. 4. mulierem putavisse, quod serpens loquendi officium accepisset supernaturali aliqua operatione. Docent alii ignorasse, num naturaliter sermonem habere posset etiam animal, quod noverat à Deo creatum: sed nihil prohibet quin ultro concedamus fuisse Evam demiratam, & rei tam novæ eventum expectavisse, ut Janfenius scribit in tertium Gen. v. 1. Notatione tertia.

14. PROPOSITIO III. In transgressione
Propositio 3. primorum parentum plurium peccatorum reperitur complexio, sed est primum, & radix cæterorum superbia.

Eva plura
commisit
peccata.

Non uno peccato Evam deliquisse satis constat; fuit enim *superba* Dei scientiam affectans, *inobediens* Divinum mandatum transgressa, *curiosa* fructum vitæ contemplando, *Impenitens* malitiam propriam excusans, & viro suo *scandalosa* eundem trahens in perditionem. Sed tribus præsertim modis Satanas illam tentavit: infidelitate, ne crederet se morituram; immoderata cibi aviditate, ut de ligno scientiæ comederet; & inani gloria, & promissione deitatis, cum dixit, *Eritis sicut Dei*. His omnibus sceleribus sese Adam coinquinavit, qui etiam peccavit amore in mulierem inordinato, eo iniquior, quo in dignoscendis diaboli fallacis sapientior, & fortior ad has repellendas.

15.
Probatur
primum pec-
catum fuisse
superbiam.

Horum peccatorum primum fuisse superbiam, demonstrant Divinæ scripturæ, & ratio ex Augustino deprompta. Etenim Prov. xvi. 18. legimus, *Contritionem præcedit superbia: & ante ruina exaltatur spiritus*. Et Eccl. x. 14. 15. *Initium superbiæ hominis Apostatare à Deo: quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor ejus, quoniam initium omnis peccati est superbia*. Augustiniana ratio hæc est in lib. xiv. de Civit. Dei cap. xiii. *In occulto autem mali esse caperunt, ut in apertam inobedientiam laberentur. Non enim ad malum opus perveniretur, nisi præcessisset mala voluntas; porro malæ voluntatis initium quid potuit esse, nisi superbia? Initium*

enim omnis peccati superbia est. Quid est autem superbia, nisi perversa celsitudinis appetitus? Ita ergo casus miserandus accidit. Præcessit serpentis interrogatio, deinde timoris expulsio, posthac suggestio, & Divinitatis ac summæ scientiæ promissio. Tum mulier Dei similitudinem transgressione præcepti appetere, mentis elatione superbire, averti à bono incommutabili, in pœnam præsumptionis decipi, fidem præbere suadenti, fructum comedere, exhibere marito. Quod callidus serpens ad extremum pollicitus est, primo muliebrem animum contaminavit, traxitque ad arborem, à qua fuerat exordium sermonis. Hinc facile est conciliare sententias Patrum, quorum alii primum peccatum infidelitatem, alii inobedientiam, alii inanem gloriam appellaverunt. Nam infidelitas & mendacium principio apparet in suasoris sermone: inobedientia & vetiti fructus degustatio primum peccatum est operis; elatio autem & præsumptio est malæ voluntatis initium. Legite lib. xi. de Gen. ad lit. cap. 30. & memoratum caput xiiii. de Civit. Dei.

Adam vero postquam ab Eva certior factus est suggestionis diabolicæ, appetens & ipse præter ordinem rectum Divinitatem ac sapientiam, quamvis forte amplis Satani promissis non fideret, noluit uxorem contristare, & fructum, quem porrigebat, comedit magis deceptus benevolentia mulieris, quam fraude serpentis. Nec tamen primum Adæ peccatum fuit in uxorem studium & amor: *Quoniam si voluntas in amore superioris immutabilis boni, à quo illustrabatur ut videret, & accendebatur ut amaret, stabilis permaneret; non inde ad sibi placendum averteretur, & ex hoc tenebresceret, & frigesceret, ut vel illa verum crederet dixisse serpentem, vel ille Dei mandato uxoris præponeret voluntatem, putaretque se venialiter transgressorem esse præcepti, si vitæ suæ sociam non desereret etiam in societate peccati*. Hactenus loco nuperrime laudato Augustinus.

16.

De peccato
Adæ.

Tt 3

CA-